

Příloha

Seznam příloh

Příloha 1: Strawbridgova pravidla pro komunikaci	I
Příloha 2: Informovaný souhlas s využitím výzkumného rozhovoru	III
Příloha 3: Rozhovor s psycholožkou <i>Židovské obce v Praze</i>	IV
Příloha 4: Rozhovor se sociální pracovnící z <i>Židovské obce v Praze</i>	VI
Příloha 5: Rozhovor se sociálním pracovníkem z <i>pražského nízkoprahového klubu</i>	VIII
Příloha 6: Rozhovor s dobrovolnicí z <i>Člověka v tísní</i>	X
Příloha 7: Rozhovor se studentkou oboru sociální práce	XII

Příloha 1: Strawbridgova pravidla pro komunikaci na internetu

- Mysli, než něco napíšeš.
- Pokud je to možné, ať se tvé příspěvky věnují danému tématu.
- Pokud diskutuješ o dvou nebo více tématech, piš samostatnou zprávu pro každé téma.
- Píšeš-li neuvěřitelně dlouhou zprávu, upozorni na to v předmětu.
- Pokud se v příspěvku objevuje informace z knihy či filmu, napiš v předmětu pozor spoiler.
- Neposílej soukromé zprávy ve veřejných fórech.
- Pokud tak omylem učiníš, omluv se.
- Neposílej testovací zprávu.
- Děkuj konkrétnímu jednotlivci, nikoliv celému fóru.
- Pokud jsi poslal dotaz a nedostal žádnou odpověď, přeformuluj ji.
- Na rozdíl od e-mailu, v němž je nová zpráva nahoře, bude vaše odpověď ve fóru pod částí zprávy, na kterou odpovídáte.
- Poskytuj zdroje, z nichž cituješ.
- Před odesláním odpovědi si přečti celé vlákno.
- Neodpovídej na názor, se kterým souhlasíš (žádné: Já taky).
- Neodpovídej jednomu, ale všem, kdo se účastní vlákna, do kterého přispíváš.
- Udržuj četnost svých odpovědí ve zhruba stejném čase jako mají ostatní.
- Piš příspěvky užitečné pro diskuzi, nepiš nic, co pro ni není v tématu.
- Nepodporuj podvádění a neodpovídej na otázky, které jsou zjevným domácím úkolem.
- Necituj všechny příspěvky najednou.
- Při odpovídání na příspěvek změň předmět tak, abys odpovídal na konkrétní zprávu.
- Neříkej účastníkům, aby ti odpovídali mimo fórum.
- Neposílej zprávu, když chceš být odhlášen.
- Nedopusť obsazení emailové schránky, když jedeš na dovolenou.
- Před položením otázky zkontroluj, jestli se již před tebou někdo neptal.
- Neposílej oznámení o hlavních zpravodajských událostí do diskusních skupin.
- Nevkládej žádnou přílohu do skupiny, která nemá daný soubor v názvu.
- Neměl bys sdílet odkaz na tu samou zprávu do více než deseti fór.
- Dávej odkaz na zprávu a nekopíruj ji.
- Neposílej příliš často stejnou zprávu.

- Pokud máš pocit, že je třeba nějakým způsobem chránit svou e-mailovou adresu, ujisti se, že výsledná e-mailová adresa není platná pro jinou doménu.
- Případně nastav data expirace.
- Připusť si, že jsou tvoje zprávy archivovány.

Příloha 2: Informovaný souhlas s využitím výzkumného rozhovoru

INFORMOVANÝ SOUHLAS S VYUŽITÍM VÝZKUMNÉHO ROZHOVORU

zaznamenaného pro účely výzkumného projektu bakalářské práce

Projevy veřejného mínění v prostoru online médií, aneb Hyde Park 21. století *(předpokládaný název)*

Výzkum probíhá pro účely zpracování bakalářské práce vedené na HTF UK. Bakalářská práce je psána na oboru Sociální práce Ester Fleischhansovou

Cílem tohoto výzkumu je zmapování povědomí o Hate Speech, tedy projevům, které verbálně napadají osobu nebo skupinu na základě rasy, náboženského vyznání, pohlaví nebo sexuální orientace, a jeho přesazích do oboru Sociální práce.

Pro účely analýzy nejsou důležité osobní údaje respondenta/ky (jako je například jméno, bydliště či organizace, ve které je zaměstnán/a). Rozhovor, který s Vámi bude zaznamenán, bude ihned po svém pořízení anonymizován. Všechny veřejně přístupné výstupy z výzkumu a jeho analýzy budou citovány anonymně a bude s nimi nakládáno bez vazby na Vaši osobu či organizaci, ve které pracujete.

Prohlášení:

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru a dalších souvisejících informací.

Rozumím výše uvedenému textu a souhlasím s jeho obsahem.

Rozumím tomu, že obsahem rozhovoru a dalších informací mohou být i osobní a citlivé záležitosti a obtížná témata.

Rozumím tomu, že nemusím odpovídat na obtížné nebo nepříjemné otázky.

Rozumím tomu, že mohu úplně zrušit svou účast na výzkumu.

Souhlasím s poskytnutím rozhovoru Ester Fleischhansové pro účely výše popsaného výzkumného projektu.

V Praze

Dne .....

Podpis:

Podpis výzkumníka:
Ester Fleischhansová

Příloha 3: Rozhovor s psychologičkou Židovské obce v Praze

Rozhovor byl uskutečněn 7. 4. 2017 v 9:00 v organizaci, ve které respondentka pracuje. Odpovědi byly zaznamenány neprodleně, bez nahrávání, pořízena do počítače. Respondentka se dlouhodobě (přes 15 let) věnuje práci s židovskou menšinou. Vystudovala vysokoškolský obor psychologii (Ph.D.). Zvolila jsem ji z důvodů její dlouholeté praxe a sounáležitosti s danou menšinou. Dále z důvodu zvyšujícího se extremismu v České republice dle *Výroční zprávy o projevech antisemitismu v České republice*, kterou vydává Federace židovských obcí.

1. S jakou cílovou skupinou pracujete? A jaký je obsah Vaší práce?

To jsou všechno přeživší, jejich děti, jejich vnuci a v podstatě už i u některých pravnucí. Od 15 let až do 100 let.

2. Jak je v ČR tato Vaše cílová skupina vystavena projevům rasismu?

Nestěžují si na to. Spíše výjimky, sem, tam. V domě někdo posunul rohožku, tak je to ten soused, co nemá rád židy. Generace přeživších nehovoří na veřejnosti, že jsou židovského původu. Čím je generace mladší a mladší, tím jsou veřejně hrdí na svůj původ. Mám spoustu klientů, kteří mají cestu návratu, kteří nejsou v židovství vychováni. Přijdou na to pátráním v albech a zbytcích – najdou Davidovu hvězdu a v ten moment se rozjede jejich zájem.

Tihle ti mladí jsou velmi extrémně hrdí židé, kteří hodně studují judaismus a začínají dodržovat kašrut a šabat apod. U mladých je velká zvláštnost, že ti, co se vydají ortodoxní cestou, to trošku pak přehání. Syn tomu říká náboženská puberta. Je to okázalost. Já jsem žid, já se odlišuji. Nosí jarmulku, plápolají za nimi cicit. Ve společnosti to není dobře, protože na sebe upoutávají pozornost a můžou být terčem připomínek. Někdy se to stává v metru a někdy v oblasti židovského města.

Zajímavé je, že jakmile se ve světě něco stane, kde se ví, že tam byli židi přítomni jako skupina, v ten moment klienti dostanou strach a vidí v tom antisemitský útok. Mám na mysli teroristické akce, např. 11. září, kdy věděli, že v tom patře, kde letadlo nabořilo, byly židovské obchody. Ruka v ruce – je tu nový Hitler. U generace mladších, pokud se ukážou antisemitské útoky nebo i jen náznaky, často mají tendence stěhovat se do Izraele.

3. Sledujete diskuze pod články na zpravodajských serverech?

Nikdy, nezajímá mě to, ztráta času. Sem tam děti něco přečtou, co patří do generace facebook.

4. Jaké máte povědomí o Hate Speech, tedy projevech, které verbálně napadají osobu nebo skupinu na základě rasy, náboženského vyznání, pohlaví nebo sexuální orientace?

Byla jsem v tom vychovaná, 60 příbuzných bylo zabito v holokaustu. Byla jsem vychována v 50. letech, kdy otec byl zavražděn. Vypadalo to tak: No vy jste se vrátili, to nevádí. Udávání uklízeček, domovnic a tak dále. Ve třídě jsem to schytala od dětí a spolužáků. Naučila jsem se v tom chodit a bruslit a nedat se.

5. Ovlivňuje Hate Speech Vaši práci?

Ovlivňuje maximálně nejen práci, ale i celý život. Jednak jsem v práci pro klienty empatictější, je jiné to prožívat na vlastní kůži než teoreticky z načteného materiálu. Naučilo mě to lidi pozorovat a nechat se projevit. Moje maminka měla pro sebe nádhernou pomůcku: pokud má někoho, u kterého si není jistá, jak to s menšinami má, tak se zeptá, kdyby bylo nebezpečí a já bych patřila mezi nenáviděné, schoval bys mě?

A podle toho poznala na čem je. Nebezpečný antisemitismus není jen spodina, ale i inteligentní lidé.

6. Vnímáte Vy a Vaši klienti zvyšující se nenávistné verbální útoky na internetu? A jak? Popřípadě i jaké množství klientů se aktivně pohybuje a využívá internet.

Facebook radši nesledujeme. Senioři, kteří bravurně ovládají počítač, Skype je pro ně hračka, tak Facebook, Twitter a tyhle kanály negují, pokládají je za něco nedůstojného - kanál, bahno.

7. Jak klientům tyto projevy vysvětlujete, pokud o to projeví zájem?

Řeknou, že to tu vždy bylo, jest a bude. Až zmizí poslední žid na této planetě, antisemitismus bude žít dál. Je to absurdita této emoce.

Vyčítá se nám, že jsme uzavřená společnost. Byla jsem pozvána jako diskutující do křesťanské společnosti, kde druhým diskutujícím byl lékař, vysoce erudovaný člověk. Přišlo na téma, že my, židé, se celoživotně vzděláváme a to vzbudilo nevoli. Lékaře pobouřilo, že se tím jako odlišujeme.

Došli jsme k tomu, že v křesťanství není cíl se stále vzdělávat, kdežto v judaismu ano. Jediná má věta byla: A co nositele Nobelovy ceny, největší počet cen jsou židé. I v tomhle jsem to trochu cítila.

8. Jaké jsou Vaše návrhy na zastavení zvyšující se nenávisti na internetu?

To je taková spoušť bez hranic a mantinelů všeho. Chybí paragrafy, je s podivem, že to do této doby není. Všechno má pravidla hry a tohle zatím ne, a podle toho to vypadá. Dokud pravidla nebudou nastavena, nemůže se nic změnit.

9. Jak by se ve změně vnímání menšin většinovou společností měla zasadit sociální práce?

Asi ne. V tom se musí zasadit, erudovaní a vzdělání psychologové, právníci a eventuálně sociologové a policie.

10. Co si myslíte o diskuzi pod článkem z Novinky.cz Židé vládnu Ukrajině, tvrdila Savčenkova v televizi? Diskuze byla posléze kvůli mnoha projevům rasismu zakázána.

A) Je to nějaký exces?

Je to nuda, dost ubohé. Bartoš je kretén. Je to příšerné. Nepřekvapilo, nezklamou. Stále to samé dokola.

B) Je třeba brát vážně konkrétní zdroj?

Není třeba brát vážně. Nedala bych tomu žádnou váhu. Možná v policejních kruzích, ten ale, kdo to čte, o sobě něco ukazuje.

Příloha 4: Rozhovor se sociální pracovnící z Židovské obce v Praze

Rozhovor byl uskutečněn 7. 4. 2017 v 10:30 v dané organizaci, ve které respondentka pracuje. Odpovědi byly zaznamenány neprodleně, bez nahrávání, pořízena do počítače. Respondentka se dlouhodobě (přes 8 let) věnuje práci s židovskou menšinou. Vystudovala sociální práce (Mgr.). Oslovila jsem ji z důvodů její dlouholeté praxe. Dále z důvodu zvyšujícího se extremismu v ČR dle *Výroční zprávy o projevech antisemitismu v České republice*, kterou vydává Federace židovských obcí.

1. S jakou cílovou skupinou pracujete? A jaký je obsah Vaší práce?

S rodinami s dětmi a s lidmi se zdravotním postižením v rámci židovské komunity.

2. Jak je v ČR tato Vaše cílová skupina vystavena projevům rasismu?

To je právě to, co z hlediska poskytování sociálních služeb nemohu posoudit. Já vlastně dělám s těmi lidmi sociální práci. Setkala jsem se v rámci projektu s podjatostí vůči imigrantům, které jsme tu měli. Člověk, který je z jiné kultury a z jiného prostředí, má maličko ruský přízvuk a už s ním na úřadech jednáji podjatě. Ověřili jsme si, že pokud je toto klient, je lepší s ním poslat kompetentní osobu. Pracovního asistenta, který lidem pomáhal vyřizovat.

3. Sledujete diskuze pod články na zpravodajských serverech?

Občas ano. Zpětně lituji, že jsem to četla. Co na to říkám? Je to prostě vlna, která teď jede. Je otázka, jak to ovlivňovat. Možná se musí jen převalit.

4. Jaké máte povědomí o Hate Speech, tedy projevech, které verbálně napadají osobu nebo skupinu na základě rasy, náboženského vyznání, pohlaví nebo sexuální orientace?

Asi klasická imigrantská vlna. A věci s tím spojené.

5. Ovlivňuje Hate Speech Vaši práci?

Klienty ne, spíš to probíráme s kolegy. Přímí klienti jako takoví s tímto za mnou nepřišli. Témata se probírají v rámci kolegů a na poradách řešme, jaký by to mělo dopad na komunitu apod.

6. Vnímáte Vy a Vaši klienti zvyšující se nenávistné verbální útoky na internetu? A jak? Popřípadě i jaké množství klientů se aktivně pohybuje a využívá internet.

Nelze odpovědět

7. Jak klientům tyto projevy vysvětlujete, pokud o to projeví zájem?

Nelze odpovědět. Víc sociologická záležitost, dle mého názoru z pozice sociální pracovníce nemohu posoudit

8. Čím si myslíte, že je Hate Speech způsoben?

Lidi obecně mají sklony ke xenofobii, pokud mohu takto paušalizovat. Těžko říct, kéž by tohle někdo rozlouskl, jak se s tím zle pracovat.

9. Jaké jsou Vaše návrhy k zastavení zvyšující se nenávisti na internetu?

Já si myslím, že je dobře prostě nedržet pusy. Dám Vám příklad, když jsem byla u kadeřníka, kde dámy na křeslech rozebíraly, že Fišer je moc žid, ohradila jsem se, že mi to přijde takhle rasistické, když to říkají bez ostychu veřejně. Měly by počítat s tím, že to není v pořádku. I když já sama žid nejsem. Přijde mi smutné, když o kandidátovi, který je z mnoha pohledů dobrý, smýšlí pouze z pohledu jeho původu.

10. Jak by se ve změně vnímání menšin většinovou společností měla zasadit sociální práce?

Myslím, že ani ne tak sociální práce, ale o tom, jak vnímáme menšiny, vypovídá to, jakým směrem se naše republika směřuje. Jak my se reprezentujeme jako stát, jakou politiku zaujímáme, takovým směrem to ovlivňuje myšlení občanů. Prezentace v médiích, jak se informace podávají, zdali účelově, s jakým kontextem a jestli je vůbec zpravodajství schopné být objektivní. Málokdo má s Romy osobní špatnou zkušenost, automaticky se ale přikloní k názoru, co slyšel. Vzorku lidí, co mají špatnou zkušenost, je hrozně málo.

11. Co si myslíte o diskuzi pod článkem z Novinky.cz Židé vládou Ukrajině, tvrdila Savčenkova v televizi?

Já si myslím, že se prostě ten člověk, který na to má extrémní názor, chytí toho článku, to je voda na jeho mlýn. Jiný článek nechce. Je otázka, jestli by reagoval na Romy apod. Chytají se svých témat a vyblejí se tam do těch komentů. Vlastně jim ty konflikty dělají dobře. Je to fakt klasické extrémní prohlášení. V jakékoliv podobě má pak extrémní komentý. Národnost a antisemitismus jsou vděčné téma. Vždy je to vyhocené. Pro normální názor není místo.

Příloha 5: Rozhovor se sociálním pracovníkem z pražského nízkoprahového klubu

Rozhovor byl uskutečněn 10. 4. 2017 v 15:00 v kavárně One Café. Odpovědi byly zaznamenány neprodleně, bez nahrávání, pořízena do počítače. Respondent pracuje 5 let v nízkoprahovém centru zaměřeném na děti z vyloučených lokalit. Jedná se především o romské děti. Vystudoval vysokoškolský obor sociální práce (Bc.). Respondenta jsem oslovila z důvodu jeho praxe se zmíněnou menšinou.

1. S jakou cílovou skupinou pracujete? A jaký je obsah Vaší práce?

Pracuji v nízkoprahovém zařízení zaměřeném na děti z vyloučených lokalit. Jedná se především o děti romské. Snažíme se dětem smysluplně vyplnit čas, pomoci s domácími úkoly, poskytovat doučování apod. Chceme především, aby se cítily příjemně.

2. Jak je v ČR tato Vaše cílová skupina vystavena projevům rasismu?

Vzhledem k tomu, že jsou to, jak už jsem zmínil, děti romské, s rasismem se setkávají skoro denně. Od základních škol, kam jsou přiřazeny do neoficiálně romských tříd, až po boj rodičů s úřady. Tuhle přišla matka jednoho z dětí, že byla žádat o byt a byla odbyta s tím, že pro lidi jako ona byty rozhodně nemají.

3. Sledujete diskuze pod články na zpravodajských serverech?

Raději ne, vždy když se objeví nějaký článek o nám podobné službě, všichni hned píšou, jak je to mrhání „jejich“ penězi. Dělá se mi z toho špatně. Česká veřejnost je dosti uzavřená a odmítají si jakkoliv pomáhat. I já jsem často označován za „sluníčkáře“.

4. Jaké máte povědomí o Hate Speech, tedy projevech, které verbálně napadají osobu nebo skupinu na základě rasy, náboženského vyznání, pohlaví nebo sexuální orientace?

Mám pocit, že na otázku jsem již odpověděl. Stále jsou tyto projevy ve společnosti značné. Internet jim dává prostor, kde je to takřka beztrestné a můžete kdykoliv nadávat komukoliv, a to z jakéhokoliv důvodu.

5. Ovlivňuje Hate Speech Vaši práci?

Snažíme se, aby neovlivňoval. Ale máme z toho špatné pocity. Často si říkáte, kde se jen v lidech bere taková nenávist.

6. Vnímáte Vy a Vaši klienti zvyšující se nenávistné verbální útoky na internetu? A jak? Popřípadě i jaké množství klientů se aktivně pohybuje na internetu a využívá ho.

Naši klienti jsou na verbální útoky již zvyklí, bohužel.

7. Jak klientům tyto projevy vysvětlujete, pokud o to projeví zájem?

To je vždy na dlouho, na dlouhé povídání. S dětmi řešíme často předsudky a to, jak a čím podle nás byly způsobeny. Snažím se jim vysvětlit, že pokud se budou dobře učit, mohou nenávisti předejít.

8. Čím si myslíte, že je Hate Speech způsoben?

V tomto ohledu, to, že jsme byli v socialistickém režimu, nás hodně ovlivnilo. Zavřené hranice, nulová tolerance pro něco nového. Rozhodně se nakláníme do východní Evropy. Máme naučené házet stále vinu na někoho třetího a menšiny, ať už romské, židovské nebo muslimské se prostě na to nejlépe hodí.

9. Jaké jsou Vaše návrhy k zastavení zvyšující se nenávisti na internetu?

To je těžká otázka, osvěta široké veřejnosti je náročná. Zvláště když média stále říkají, jak jsou uprchlíci zlí teroristi, Romové se stále flákají, židi řídí celý svět a podobné nesmysly. Nejsem pro zavedení cenzury, ale myslím si, že média by se měla nějakým způsobem začít krotit.

10. Jak by se ve změně vnímání menšin většinovou společností měla zasadit sociální práce?

Dle mého názoru by se sociální služby měly více zapojovat. Pořádat přednášky, semináře, workshopy, festivaly, ale tak, aby bylo opravdu znát, že jde o produkt dané služby. Více vysvětlovat. Udělat přednášky více pro lidi. Ono je hezké, když Vám například o islámu přednáší islamolog, ale většina lidí mu rozumí jen polovinu toho, co řekl. A pak se snadno stane, že odejdou ještě více plní nenávisti, protože to prostě nepochopili. Dalším problémem je, že většina lidí nemá vůbec tušení, co obnáší sociální práce. Nikdy jsem neviděl, že by do médií pozvali jako odborníka sociálního pracovníka. Vždy je to buď někdo z oboru sociologie nebo psychologie.

11. Co si myslíte o diskuzi pod článkem z Novinky.cz *Při požáru ubytovny pro žadatele o azyl bylo ve Švédsku zraněno patnáct lidí*

Tohle je právě typický důvod, proč diskuze nečtu. Bohužel, zde se zakládá veřejné mínění. Člověk hledající objektivitu se podívá na diskuzi a zjistí, že všechno je špatně a že se máme bránit. A když si to přečte subjektivní člověk, tak tento názor přijme. Neumíme si vůbec vytvořit vlastní názor. Raději všechny označíme za nepohodlné a uzavřeme hranice, budeme podrážet nohy těm, co potřebují naši pomoc. Chápu, že lidé mají strach, ale objektivně brát informace z médií neumí, jen si najdou to svoje, co tam chtějí vidět.

Příloha 6: Rozhovor s dobrovolnicí z *Člověka v tísní*

Rozhovor byl uskutečněn 14. 4. 2017 v 15:00 v kavárně dané organizace, ve které respondentka pracuje jako dobrovolnice. Odpovědi byly zaznamenány neprodleně, bez nahrávání, pořízena do počítače. Respondentka dobrovolně pracuje s uprchlíky z Iráku, Sýrie a Afghánistánu. Respondentku jsem vybrala z důvodu špatného mínění a neznalosti veřejností rozdílů mezi uprchlíkem, muslimem a migrantem, jak jsem popisovala v kapitole 5.

1. S jakou cílovou skupinou pracujete? A jaký je obsah Vaší práce?

Pracuji jako dobrovolnice s uprchlíky z Iráku, Sýrie a Afghánistánu, náboženským vyznáním téměř výhradně muslimové. Obsahem mé práce je doučování českého jazyka, organizování volnočasových aktivit a celkově integrace klientů do českého prostředí.

2. Jak je v ČR tato Vaše cílová skupina vystavena projevům rasismu?

Někteří čelí rasismu poměrně výrazně, jiní zatím negativní zkušenost s českými občany vůbec neměli. Záleží na mnoha faktorech. Více jsou projevům nenávisti vystaveny ženy – muslimky, protože jsou výraznější na veřejnosti (nosí hidžáb a další tradiční prvky muslimského odívání). Muži pak projevům rasismu čelí méně. Vyjadřuji se tedy ke své skupině klientů, asi to nelze úplně zobecnit.

3. Sledujete diskuze pod články na zpravodajských serverech?

Nikdy, záměrně se jim vyhýbám.

4. Jaké máte povědomí o Hate Speech, tedy projevech, které verbálně napadají osobu nebo skupinu na základě rasy, náboženského vyznání, pohlaví nebo sexuální orientace?

Znám konkrétní případy nenávistných útoků na mé klienty z důvody etnického a náboženského původu – slovní i fyzické projevy. O dalších se dovídám z médií nebo z monitorovacích zpráv neziskových organizací, které pomáhají osobám postiženým nenávistným útokem.

5. Ovlivňuje Hate Speech Vaši práci?

Téměř vůbec ne. Sama dbám zásad ochrany soukromí na sociálních sítích, dodržuji doporučený postup dle manuálu organizace In Iustitia. Co se týče terénní práce s mými klienty, kromě zkoumavých pohledů kolemjdoucích jsem zatím žádný nenávistný útok nezaznamenala. Pro naše schůzky ale zároveň záměrně vybírám místa, kde je riziko útoku minimální (podniky zapojené do projektu Hate Free, kavárnu organizace Člověk v tísní, arabské restaurace apod.). Občas publikuji článek o svých zkušenostech z dobrovolnické práce a pak výjimečně obdržím soukromou zprávu na fb od neznámého pisatele s negativním sdělením. Děje se tak ale zřídka a na tyto zprávy nikdy nereaguji.

6. Vnímáte Vy a Vaši klienti zvyšující se nenávistné verbální útoky na internetu? A jak? Popřípadě i jaké množství klientů se aktivně pohybuje a využívá internet.

Klienti tyto útoky vnímají citlivěji než já, protože oni sami jsou zasaženi cílovou skupinou. Domnívají se, že žijí v zemi, kde většina lidí uprchlíky a muslimy nesnáší. Já sama nárůst nenávisti sice vnímám, ale záměrně se vyhýbám čtení internetových stránek

širících nenávist, fb profil mám zúžený pouze na přátele se stejnými hodnotami a názory. Snažím se tedy nenávisti čelit svojí vlastní pozitivní prací a bez nutnosti ji zviditelňovat. Tak se útokům vlastně vyhýbám.

7. Jak klientům tyto projevy vysvětlujete, pokud o to projeví zájem?

Vždycky je upozorním, že nenávist vůči tě či oné skupině lidí není národním specifikem. Netýká se tedy pouze České republiky a skupiny s radikálně pravicovými a rasistickými názory nalezneme v každé zemi na světě. Že v ČR zároveň existuje spousta organizací, které obětem nenávisti poskytují bezplatnou pomoc a že zde máme velké dobrovolnické hnutí, které s migranty pracuje. Tedy že možná ještě větší skupina lidí má pozitivní postoje k uprchlíkům a muslimům, jen nejsou mediálně tolik zviditelňováni. Celkově je ale těžké jim vysvětlit, jak tato nenávist vzniká a co je jejím důvodem. Je to velice citlivé téma.

8. Čím si myslíte, že je Hate Speech způsoben?

Neznalostí (ale tím nemyslím nízké vzdělání), osobní frustrací.

9. Jaké jsou Vaše návrhy k zastavení zvyšující se nenávisti na internetu?

Napadá mě zavést povinnost správců sociálních sítí důsledně mazat a blokovat nenávistné projevy a disciplinárně je trestat (trestní oznámení apod.). Ovšem takto nenávist nezmizí. Bude jí jen zamezen přístup do veřejného prostoru. Důležité je pracovat v rámci vzdělávání na všech úrovních s kvalitní formou osvěty. Ale je to velmi komplexní problém a jedno jednoduché řešení neexistuje. Nemůže se také stát normou, že veřejně známé autority (vědci, politici, populární osobnosti) se běžně nenávistně vyjadřují. Legitimizují tak daný způsob projevu.

10. Jak by se ve změně vnímání menšin většinovou společností měla zasadit sociální práce?

Především v rámci vzdělávání na všech stupních.

11. Co si myslíte o diskuzi pod článkem z Novinky.cz *Při požáru ubytovny pro žadatele o azyl bylo ve Švédsku zraněno patnáct lidí*

A) Jsou to to jen nějaké excesy?

Rozhodně, diskuze je velice negativně vyhraněná.

B) Je třeba je brát vážně?

Nenávist, třebaže hloupou a neopodstatněnou, je třeba brát vždycky vážně. Prokazuje slabiny ve společnosti jako celku a to je impulz pro to s ní nějakým způsobem pracovat.

Příloha 7: Rozhovor se studentkou oboru sociální práce

Rozhovor byl uskutečněn 12. 4. 2017 v 16:00 v prostorách HTF UK. Odpovědi byly zaznamenány neprodleně, bez nahrávání, pořízena do počítače. Respondentka je studentkou SACHu a pracuje jako sociální pracovnice v organizaci, která se věnuje přímé práci s uprchlíky. Respondenta jsem vybrala z důvodu dlouhodobě špatného mínění a neznalosti veřejností rozdílů mezi uprchlíkem, muslimem a migrantem.

1. S jakou cílovou skupinou pracujete? A jaký je obsah Vaší práce?

Pracuji v rámci iniciativy, která se věnuje přímé práci s uprchlíky. Zároveň se jsem se věnovala práci s romskou menšinou v komunitním a mezigeneračním centru. Práce s uprchlíky je většinou terénní. Věnuji se lidem propuštěným z detenčních zařízení. Často jde o lidi ze Sýrie nebo Iráku. Zprostředkujeme jim základní potřeby jako je jídlo, pití, oblečení, hygienické potřeby a pomůcky atd. A v případě, že nemají domluvený nocleh, zajišťujeme i krátkodobé ubytování. Zároveň poskytujeme poradenské služby, tlumočnické služby a zajišťujeme případný doprovod na úřady, k lékaři atd. Při práci s romskou menšinou v rámci komunitního centra je práce zaměřena především na aktivizaci dětí a mladší generace, případně i základnímu poradenství.

2. Jak je v ČR tato Vaše cílová skupina vystavena projevům rasismu?

Cílové skupiny, kterým se věnuji, jsou v ČR vystaveny rasismu poměrně výrazně. Týká se to ve větší míře uprchlíků, ať už se jedná o verbální rasistické projevy, výhrůžky nebo agresivní jednání ze strany občanů ČR, stejně tak i četné projevy rasismu a xenofobie na internetu, kupříkladu prostřednictvím sociálních sítí. Projevy rasismu namířené na tyto cílové skupiny se nedají přehlédnout a mnohdy jejich intenzita nebezpečně graduje.

3. Sledujete diskuze pod články na zpravodajských serverech?

Články na zpravodajských portálech čtu pravidelně, nicméně diskuse u článků sleduji výjimečně. Spíše se jim snažím vyhnout.

4. Jaké máte povědomí o Hate Speech, tedy projevech, které verbálně napadají osobu nebo skupinu na základě rasy, náboženského vyznání, pohlaví nebo sexuální orientace?

S těmito projevy se často setkávám, vzhledem k cílové skupině, se kterou pracuji, ale i vzhledem k okruhu lidí, kterými se mimo práci obklopuji. Myslím, že projevům Hate Speech se osoba, která v dnešní době aktivně využívá internet, nemůže zcela vyhnout, ani kdyby se o to snažila. Hate Speech mě značně znepokojuje, právě svou četností a narůstající agresivitou.

5. Ovlivňuje Hate Speech Vaši práci?

Myslím, že mě osobně příliš neovlivňuje. Snažím se k práci vždy přistupovat profesionálně, s klienty pracovat individuálně a bez předsudků. Více než já jsou poznamenáni klienti, kteří jsou útokům a rasistickým projevům neustále vystaveni. Má to na ně negativní vliv a často se necítí v bezpečí.

6. Vnímáte Vy a Vaši klienti zvyšující se nenávistné verbální útoky na internetu? A jak? Popřípadě i jaké množství klientů se aktivně pohybuje a využívá internet.

Ano, útoky vnímám já i klienti. Troufám si říct, že většina klientů každodenně aktivně využívá internet. Často vnímám, že jsou těmito útoky klienti negativně poznamenáni. Především to vnímám u osob, které pochází z válečných oblastí. Mnohdy zde (v ČR) cítí velice nepřátelské prostředí. Často si nesou z předchozích životních zkušeností výrazná traumata a psychické újmy, ať už jde o traumata ze ztráty domova, ze zkušeností z války nebo ztráty blízkých osob. Každý verbální útok, který je na ně následně namířen, je ještě více traumatizuje.

7. Jak klientům tyto projevy vysvětlujete, pokud o to projeví zájem?

Klienti si útoky sami těžko vysvětlují. Je to pro ně v mnohých případech nepochopitelné. Když se jim situaci snažím vysvětlit, beru ohled na jejich aktuální psychický stav. Snažím se také poukázat na to, že tyto útoky nejsou běžnou součástí pro všechny skupiny obyvatelstva ČR, ale pouze určitých skupin, že se nejedná o cokoli normálního a jednání útočníků v mnohých případech není v souladu se zákonem.

8. Čím si myslíte, že je Hate Speech způsoben?

Myslím, že je to individuální. U někoho to může být způsobeno strachem, xenofobií nebo nedostatkem aktuálních informací nebo vzdělání. Lidé mají často malé povědomí, získávají informace z nedůvěryhodných zdrojů, uvažují nekriticky vzhledem k médiím. Věří pomluvám, pověrám a předsudkům. Jejich strach je posilován mediálním obrazem aktuální situace, který je mnohdy nebezpečně zkreslený a přibarvený. Může to být ale způsobeno i snahou zapadnout do skupiny, ve které se lidé nachází nebo která na ně intenzivně působí. Poslední dobou počet členů a příznivců skupin s rasistickými či xenofobními projevy stoupá, což se také odráží na množství těchto projevů.

9. Jaké jsou Vaše návrhy k zastavení zvyšující se nenávisti na internetu?

Myslím, že by byla dobrá větší kontrola diskusí a automatické odstraňování rasistických nebo útočných reakcí. Zablokování uživatelů, kteří by tak opakovaně jednali. Stejně tak je důležitá snaha o zabránění vzniku a rozšiřování hoaxů, případně jejich vyvracení. Mohla by pomoci i snaha o větší informovanost a vzdělanost všech skupin obyvatelstva v této problematice a řešení problematiky velkého množství konspiračních webů.

10. Jak by se ve změně vnímání menšin většinovou společností měla zasadit sociální práce?

Sociální práce může mít poměrně zásadní vliv v této problematice. Myslím, že by bylo dobré, zaměřit se na navýšení počtu terénních sociálních pracovníků, kteří by pracovali přímo se skupinami obyvatel, které se nejčastěji oněch rasově laděných útoků účastní. Mohli by pracovat na vyvracení předsudků a monitorovat zvyšující se riziko nástupu těchto projevů. Podle mého názoru účinně pomáhá i aktivita ze strany menšin, tedy například aktivity, při kterých se mohou skupiny i místní obyvatelé navzájem poznat, tzn. festivaly (jako je např. REFUFEST), navýšení veřejných společenských akcí, kulturních, kulinářských, sportovních atd. I zde by mohli sociální pracovníci aktivně a především efektivně pracovat na zlepšení situace.

11. Co si myslíte o diskuzi pod článkem z Novinky.cz Při požáru ubytovny pro žadatele o azyl bylo ve Švédsku zraněno patnáct lidí

Po přečtení této diskuze se necítím příjemně, nelíbí se mi agresivita diskutujících osob. Ačkoli mají nedostatek informací a informace, o kterých píší, jsou mnohdy nepodložené,

reagují velice rasisticky a vulgárně. Musím ale podotknout, že i titulky článků, především u druhého textu, mi nepřípadají v pořádku, nepůsobí na mě nezaujatě, k jejich zhodnocení by se mi však hodilo více informací. Podobných diskuzí jsem viděla mnoho a rozhodně si nemyslím, že by se jednalo o zdravý projev osobních názorů.

A) Jsou to to jen nějaké excesy?

Nejsou. Jedná se o závažnou a častou problematiku. Určitě bych situaci útoků v rámci diskuzí nezlehčovala. Myslím, že by bylo potřeba na situaci takovýchto a podobných projevů nenávisti vhodně reagovat.

B) Je třeba je brát vážně?

Rozhodně je potřeba brát vážně agresivitu, s jakou diskutující osoby reagují. Myslím, že od takovýchto projevů je jen kousek k přímým výhrůžkám nebo agresivním rasistickým projevům na ulici. Sama jsem takovéto projevy zažila. Co se týká obsahu některých reakcí, vidím zde především projevy strachu, nedostatku informací, nedostatečné vzdělání v dané problematice i nepochopení obsahu článku jako takového a již zmíněnou stoupající agresivitu.